

om verslag uit te brengen over het succes van de uitgevers.

Bovendien vroeg Lacroix aan de Belgische fotograaf Louis Ghémar om het portret van elke genodigde te maken. Nadien kreeg elke genodigde een exemplaar van het door Hugo opgedragen album.

Gesterkt door dit succes publiceerden de uitgevers nog ander werk van Victor Hugo zoals *William Shakespeare* (1864), *Les chansons des rues et des bois* (1865), *Les Travailleurs de la mer* (1866) maar ook *Victor Hugo raconté par un témoin de sa vie* (1863) door Adèle Hugo.

Als scherpzinnig uitgever publiceerde Lacroix ook *La légende d'Uylenspiegel* van De Coster, *Les Chants de Maldoror* van Lautréamont en was hij ook de eerste uitgever van Zola.

Aan de vruchtbare samenwerking tussen Hugo en Lacroix kwam echter een einde in 1869, toen deze laatste, die met financiële moeilijkheden worstelde, voorstelde om *L'Homme qui rit* van Hugo aan zijn klanten te schenken om aldus zijn voorraad van de hand te doen. Dit voorstel viel echter helemaal niet in goede aarde bij de auteur.

KBR

Les Misérables 1862 – 2012
Koninklijke Bibliotheek van België

Inleiding

Op 30 maart 1862 publiceerde Victor Hugo, in die tijd in ballingschap in België, *Les Misérables* bij de uitgevers Albert Lacroix en Hippolyte Verboeckhoven in Brussel. Het succes bleef niet lang uit. Zes maanden later organiseerden de uitgevers in Brussel een buitengewoon banket om hulde te brengen aan de Franse schrijver.

Naar aanleiding van de 150ste verjaardag van dit evenement stelt LIBRARIUM, het museum in de Koninklijke Bibliotheek dat gewijd is aan de geschiedenis van het boek en geschriften, een aantal uitzonderlijke documenten tentoon in verband met deze beroemde Franse auteur en meer bepaald met zijn roman: aan de hand van aantekeningen van de schrijver, van originele uitgaven, prenten, foto's enzovoort kunt u tijdens uw bezoek de ballingschap van Victor Hugo in Brussel opnieuw beleven.

Victor Hugo en België

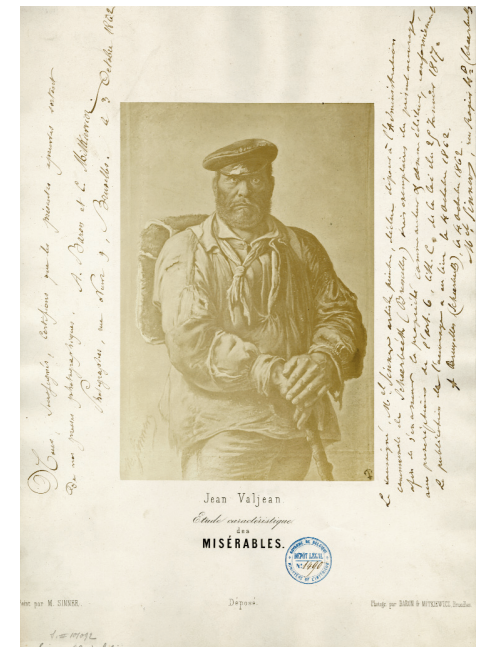
Victor Hugo kwam in 1837 voor het eerst naar België en raakte zeer geboeid door de archeologische bezienswaardigheden, musea, bibliotheken... in steden als Brussel, Bergen, Antwerpen, Brugge of Doornik.

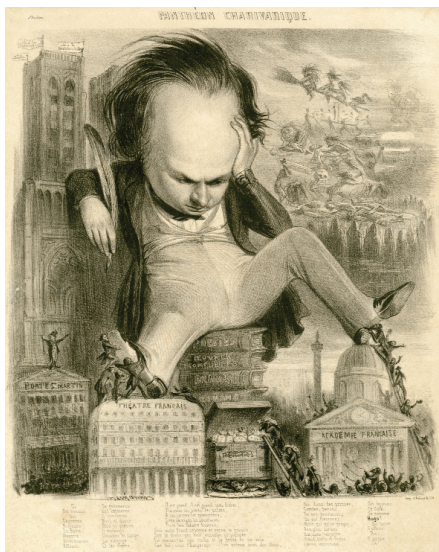
In 1851 keerde hij terug naar ons land, ditmaal niet als toerist maar als balling na de staatsgreep van Lodewijk-Napoleon Bonaparte, president van de Republiek.

Aankankelijk was Victor Hugo een aanhanger van Bonaparte. Het duurde echter niet lang voor hij de ambities van de president begon te laken en, vergeefs, verzet tegen deze staatsgreep organiseerde. Als gevolg hiervan zag hij zich verplicht in ballingschap te gaan leven in België.

Daar publiceerde hij overigens, in 1852, het pamflet *Napoléon le Petit*. Na de verschijning daarvan verzocht de Belgische regering hem het land te verlaten en daarop trok Hugo naar het eiland Jersey.

Verscheidene van zijn boeken zijn echter in België verschenen, zoals natuurlijk ook *Les Misérables*, in 1862.

Victor Hugo keerde echter elk jaar terug naar Brussel waar zijn twee zonen woonden en waar zijn vrouw in 1868 overleed.

In 1871 ontzegde de Belgische regering definitief de toegang tot het grondgebied aan de op de vlucht zijnde Partizanen (van de Parijse Commune), tot wie ook Victor Hugo behoorde.

De roman *Les Misérables*

In 1860 begon Victor Hugo opnieuw te werken aan de prozaversie van dit 'sociaal epos van de miserie', waarvan hij tussen 1845 en 1848 een eerste opzet had gemaakt. Het verhaal heeft als achtergrond de slag bij Waterloo in 1815 en het oproer in Parijs in juni 1832.

De eerste twee delen van *Les Misérables* verschenen in 1862 onder veel tromgeroffel.

De kranten publiceerden uittreksels en lovende kritieken. Victor Hugo was in die tijd de populairste Franse auteur en het publiek haastte zich om zijn nieuwe roman te lezen die al snel heel wat succes bij het volk kende.

Deze realistische roman schetst een wereld van kleine mensen en beschrijft met grote nauwkeurigheid het 19de-eeuwse leven in Frankrijk.

Via het levensverhaal van Jean Valjean, van zijn veroordeling tot dwangarbeid tot aan zijn dood, schreef Hugo ook een echt maatschappelijk pleidooi.

Rond Valjean vinden we een aantal figuren, getuigen van de miserie in de tijd waarin ze leefden, van wie sommigen hun naam gaven aan de verschillende boekdelen: Fantine, de moeder van Cosette, Cosette zelf, die werd toevertrouwd aan de Thénardiërs en later werd grootgebracht door Valjean, en Marius, de schuchtere aanbieder van Cosette. De namen van andere personages zoals Gavroche, de Parijse kwajongen, Javert, de politie-inspecteur die Valjean moet opsporen of de Thénardiërs, hatelijke herbergiers, vonden beetje bij beetje ingang in de omgangstaal.

Het verhaal combineert verschillende genres en smeedt via zijn personages een echt populair epos: Jean Valjean, de gewezen dwangarbeider die bezittingen verwerft via een vorm van boetedoening; Gavroche, de kwajongen uit Parijs die deelneemt aan de Barriacades; Cosette, het uitgebuite kind dat kennis verwerft dankzij Valjean of ook de politie-inspecteur Javert, symbool van een manicheïstische politie die niet gelooft in de evolutie van de mens. De roman gaat echter ook over de zielenroerselen en de innerlijke strijd van elk personage: Jean Valjean wordt heen en weer geslingerd tussen Goed en Kwaad, Javert twijfelt tussen eerbied voor de sociale wet enerzijds en de morele orde anderzijds enzovoort.

In zijn streven naar realisme maakte Hugo vaak gebruik van een volkstaal en meer bepaald van jargon. Daarmee veroorzaakte hij opschudding in de conventionele opinie die beter vertrouwd was met een klassieke literaire stijl.

Tot slot verraden *Les Misérables* ook de idealen van Victor Hugo zelf, die ervan overtuigd was dat onderricht, begeleiding en eerbied voor het individu de essentiële en enige wapens zijn die elke mens toelaten te ontkomen aan zijn laagste kant.

Het banket en het succes van de uitgeverij Lacroix-Verboeckhoven

Het eerste deel van *Les Misérables*, *Fantine*, verscheen op 30 maart 1862 in Brussel, vier dagen vóór de publicatie in Parijs. Op 10 april waren alle uitgaven al uitgeput.

Het succes maakte van Lacroix en Verboeckhoven de populairste uitgeverij van die tijd en beloonde hun durf en vindingrijkheid die ze echter koppelden aan een flinke dosis ondernemersgeest. Lacroix, boegbeeld van de uitgeverij, had immers goed begrepen dat de naam van de auteur de lezers zou lokken. We mogen echter niet vergeten dat de knowhow van de uitgever en zijn wil om tegemoet te komen aan de smaak van het publiek hem ook toelieten zijn boek beter te verkopen.

Om het succes van *Les Misérables* te vieren, organiseerden Lacroix en Verboeckhoven op 16 september 1862 een banket voor 80 genodigden die behoorden tot de intellectuele elite en tot de binnen- en buitenlandse pers. Het banket vond plaats bij hen thuis, Impasse du Parc nr. 3, in de Koningsstraat te Brussel.

Het banket liet toe om in het openbaar een schitterende hulde te brengen aan Victor Hugo en aan zijn werk, maar ook om er vernieuwende ideeën te verspreiden die eigen waren aan het vrijdenken en de democratisering van de samenleving en om aldus hun uitgeverij te associëren met het succes van *Les Misérables*.

Tot de voorname genodigden behoorden Désiré Vervoort, voorzitter van de Belgische Kamer van volksvertegenwoordigers, André Fontainas, burgemeester van Brussel, de beroemde fotograaf Nadar en de twee zonen van Victor Hugo, Charles-Victor en François-Victor, maar vooral ook heel wat journalisten die de beste waarborgen boden

